

Az erkölcs

IBSEN *Nóra (Babaszoba)* c. drámájában

LAROUSSE:

A társadalmi tudat egy formája, a közvélemény ereje által alátámasztott, általánosan elismert magatartási szabályok, követelmények megnyilvánulása.

Az egyének a társadalom által kialakított normákon alapuló magatartása.

ÉKSZ:

A magatartást irányító, annak megítélésében alapul szolgáló, társadalmilag helyesnek tartott szabályok összessége, ill. ezek megvalósulása.

Tartalma:

emberség
önzetlenség (az önérdek feladása);
az embertársak szolgálata

Ellenpontja:

embertelenség
önzés
figyelmetlenség

Az erkölcs (kialakulásának?) közege:

A/ a társadalom?

B/ az egyéni tudat?

De itt: a *társadalmat* az érdek és a kényszerhelyzet (szükség) vezérli,
nem pedig a (polgári) létbiztonság (anyagi-jogi biztonság, saját kifejtett kultúra)

RANK: *Tudja voltaképpen, mi az a társadalom?*

NÓRA: *Mi közöm nekem az unalmas társadalomhoz?*

Egykori alaphelyzet: minden szereplő kilátástalan helyzetben él

(szegény, ill. beteg, ill. mást szeret):

Krisztina, Krogstad, Nóra és az apja, Helmer

Rank apja (hadnagy) felelőtlen életet élt, a fiának gerincbetegséget okozott

TANULSÁGOK

A KÉNYSZERHELYZET ÁTALAKÍTTJA AZ ERKÖLCSI SZABÁLYT,
A MAGATARTÁS ELVI KÖTELEZETTSÉGÉT

A POLGÁRI VILÁG LÉTBIZONYTALANSÁGÁBAN AZ ERKÖLCSNEK CSAK
A LÁTSZATA TARTHATÓ FENN

ERKÖLCSÖS LÉTRE CSAK A TUDATOS LÉTET ÉLŐ EMBER KÉPES;
AZ ÚJ TÍPUSÚ EMBERT A RÉGI TÁRSADALOM NEM TEREMTI MEG

NÓRA

a halálosan beteg apját kímélte, „*Nekem nincs semmire szükségem.*”
ezért nem szólt neki Helmer
halálos betegségéről

a halálosan beteg férje megmentéséért
okiratot hamisított,
és 10 éven át keményen dolgozott, kuporgatott, hogy kifizesse a tartozást
most: a győzelem kapujában áll

HELMER

polgár, most végre tisztos álláshoz (a *Részvénybank* igazgatója) és jövedelemhez jut
merev, (a *hivatali*) szabály követője, bürokrata (=embertelen)

egykor Krogstad (kevésbé szilárd „*Csak semmi adósság! Soha semmi kölcsönt*”:
erkölcsű) diáktársa volt elutasít minden tisztázatlan helyzetet,
a „bizalmaskodás” lehetőségét is:
„*kikezdzhetetlen tisztviselő*” akar lenni

a feleségét *könnyelműnek* hiszi, lekezelően
és sértően beszél vele (kedveskedéssel leplezve);
„*Mondj valami olcsót, amihez kedved volna*”

RANK (ő az egyetlen erkölcsös lény, homo ethicus — ő is boldogtalan)
tisztos szívvel szereti Nórát,
de csak a halála előtt vallja meg,
nem vár viszonzást

LINDÉNÉ

szerette Krogstadot, de lemondott 3 éve megözvegyült, az anyja meghalt,
róla, gazdagabb férjhez ment, hogy a 2 öccse már megáll a lábán
„*gyámoltalan*” anyját és testvéreit
eltarthassa

most elfogadja Krogstad szeretetét,
így kettejük élete révbe ért

KROGSTAD

szerette Krisztinát, de az
(önfeláldozással) Lindéhez ment;
fiai vannak, megözvegyült

okiratot hamisított (beteg volt a
felesége);

uzsorából, zugírásból, zsarolásból élt mostanáig
másfél éve tisztos életet él,
megérdemli Lindénét

Tetőpont:

Lindéné és Krogstad konfliktusa feloldódott,
de nem a lelepleződés veszélyének elhárulása hozza el a megoldást;

LINDÉNÉ és NÓRA egyetértenek: „*Helmernek minden meg kell tudnia*”
Azaz: *csodának* kellene bekövetkeznie: Helmernek meg kellene értenie Nórát,
a felesége lelki nagyságát, hősi helytállását

Konfliktus:

HIVATALOS ERKÖLCS
deklarált erkölcs,
látszatharmónia, „*babaszoba*”
öntelt, felszínes, üres NYÁRSPOLGÁRI LÉT

ÉTHOSZ
valódi emberség
bizalom, igazi „*család*”

Szimbolikus motívumok:

babaszoba, gügyögés
bújócska, majd jelmezbál (álarcosbál)
karácsony
szavak: „*meggondolatlanság*”
„*takarékoskodás*” és „*pazarlás*”
„*hazug anya*”
„*kulcs*” a levélszekrényhez
„*nevelés*”